

Tématem transgenderového dítěte se mj. zabývá film *Můj růžový život*. Jeho hlavní hrdina Ludovic se považuje za děvče. To, co mu připadá normální, se ale jeho okolí tak nejeví... Snímek získal už v roce 1997 několik ocenění, mj. americkou cenu Zlatý Globus a Křišťálový Globus na MFF Karlovy Vary.

HLEDÁNÍ SEXUÁLNÍ IDENTITY

„Mé dítě si o pohlaví rozhodne samo,“ hlásal titulok, který se v novinách objevil počátkem července. V článku pod ním se pak psalo, že Kori Doty, kanadský rodič tehdy osmiměsíčního batolete, si na úřadech vymohl, že ve zdravotní kartě potomka nebude uvedeno, zda jde o chlapce či dívku, do doby, než si to dítě rozhodne samo. Jde o ojedinělý výstřelek, sociální experiment, anebo snad začátek nového trendu?

TEXT: DENISA SOUKUPOVÁ

„Vychovávám Searyl Atli takovým způsobem, že až bude mít ponětí o sobě samé(m) a bude ovládat slovíčka, řekne mi, kým je. Snažím se jí/mu dát veškerou lásku a podporu, aby byl(a) co nejuplněnější osobou navzdory omezením, která souvisejí s chlapčským balíčkem a dívčím balíčkem,“ uvedl rodič jménem Kori Doty, který se považuje za transgenderovou osobu nehlásící se k mužskému a ani ženskému pohlaví.

No, nevím. Tady nejde o to, jestli mají být v hračkářství sekce pro kluky a holky, jestli si kluci můžou hrát s panenkami a holky s bagry. Tady se bavíme o tom, že si má dítě rozhodnout, a to bez ohledu na své biologické dispozice, k jakému pohlaví se přidá. A to mi, přiznávám, hlava úplně nebere.

Kori Doty mi v tom bohužel jasno neudělá, a tak jsem odpovědi na své otázky hledala třeba i u psychoterapeuta a pedagoga na Pražské vysoké škole psychosociálních studií Jana Jakuba Zlámaného: „Já tu kauzu neznám, ale působí to na mě, že ten člověk sám je trochu zmatený z toho, co vlastně je, a z mého pohledu, nechci se ho dotknout, chce teď zodpovědnost malinko hodit na dítě. Jenže to dítě bude jako ten rodič – taky v tom bude mít hokej. Není na škodu, když jsou mužské a ženské vzory, vůči kterým se dítě může vymezit. Když mi můj chlapeček řekne, že je na kluky, tak super, protože se bude moct vymezit, ale bude se mít vůči čemu vymezit. Když tohle není, je to pro dítě obrovský nápor. Osobně lituju všechny děti, které mají takovou svobodu, že si mohou vybírat pohlavní příslušnost.“

ŘÍKAJÍ JÍ JOHN

Co když ale máte malé dítě, které začne říkat, že se cítí být příslušníkem opačného pohlaví? Leccos o tom vědí třeba Angelina Jolie a Brad Pitt. Jejich nejstarší společný potomek – nyní jedenáctiletá dcera Shiloh – od svých čtyř let tvrdí, že se cítí být chlapcem a chce být oslovována John. „Rád se obléká jako chlapec, chce být chlapcem. Museli jsme mu dát ostříhat vlasy. Brad ani já si nemyslíme, že bychom mu měli říkat, jak by se měl chovat nebo cítit. Musí najít svoje místo na světě a vybrat si, co je pro něj dobré,“ řekla Angelina pro Vanity Fair v roce 2010.

Věřejnost se od té doby dělí na dva tábory – jedni Angelině a Bradovi fandí s tím, jak je skvělé, že podporují své transgender dítě, druzí si myslí něco o rozmazleném „frackovi“, který dostane, co si zamene, a hvězdě, která „vždycky musí mít něco extra“. Faktem je, že Shiloh je ve svém transgenderovém postoji konzistentní, za posledních sedm let ji ani paparazzi nenachytali v sukni, nebo dokonce šatičkách. Zdá se tedy, že o rozmar z její strany nejde, že to myslí vážně.

„Někdo má ve své sexuální identitě jasno opravdu od začátku. A jestli holčička neví, ať si zkusí nosit chlapecké kalhoty. V tom bych jí nebránil. Ale já, pokud nejde opravdu o jasný případ transsexualismu, neposiloval bych ve výchově žádný extrém. S hledáním sexuální identity se při výchově musí strašně opatrně, aby se nepošlapalo, co na tom „záhonku“ roste přirozeně,“ říká Jan Jakub Zlámaný.

VŠECHNY BARVY DUHY...

Shiloh Jolie-Pitt každopádně není žádná výjimka. Na internetu najdete spoustu videí ze zahraničí, kde rodiče vypovídají o tom, jak podporují své nedospělé děti, které se cítí být v těle opačného pohlaví. Najdete tam ale třeba i video BBC, v němž britský pár odpovídá na otázky ohledně svého rozhodnutí přeložit na jinou školu syna, jehož spolužák najednou začal chodit do školy v dívčí uniformě. „Náš syn byl ve stresu. Byl zmatený z toho, že se jeho spolužák najednou rozhodl používat dívčí jméno a nosit dívčí oblečení,“ vysvětluje Sally Rowe, proč syna přeřadili na jinou školu. Sympatie většiny autorů komentářů pod videem si Sally každopádně nezískala. „Pokud je dítě zmatené, rodič by mu měl situaci vysvětlit,“ zní jeden z příspěvků, zatímco v dalším se píše: „To budou (*manželé Roweovi*) pokaždé uhýbat, když se jejich syn setká s nějakou odlišností.“ Nutno dodat, že škola, kterou původně syn Roweových navštěvoval, byla církevní a jedním z argumentů Roweových bylo, že právě kvůli – z jejich pohledu – nerespektování křesťanských hodnot zvolili změnu školy. S pochopením se ovšem nesetkali ani u diecéze, pod níž škola patří. Její představitel se totiž vyjádřili ve smyslu, že rozhodnutí školy je v souladu s respektováním rozmanitosti.

Z TOHO (NE)VYROSTE!

Kdo si myslí, že „tohle se může stát jen...“ ve světě na západ od nás, mýlí se. I v ordinacích českých sexuologů se

objevují i sedmi či osmileté děti, které už v tak nízkém věku poznaly, že se narodily v nesprávném těle. Nejtěžší to pro ně začne být v pubertě, kdy cítí odpor k tělesným znakům příslušejícím jejich biologickému pohlaví. Hnuší se jim rostoucí prsa, nebo naopak to, že jim rostou chlupy, zvětšuje se „ohryzek“, mění se hlas. Ve věku do deseti let pak sexuology navštěvují častěji chlapci, kteří se narodili v ženském těle. Ti to mají kvůli hormonálním změnám přece jen o něco těžší.

„Narodil jsem se jako Michala, ale co si pamatuju, cítil jsem se být klukem. Když jsem v první třídě začal odmítat sukni, máma to brala. Později jsem jí řekl, že se cítím být narozený do špatného těla. Chvilku se mě snažila přesvědčit, že to přejde, ale pak pochopila, že ne. Začala mi kupovat klučičí oblečení, včetně slipů, a doma jsem o sobě mohl mluvit v mužském rodě,“ říká dnes čtyřiatřicetiletý Michal. Přestože jeho matce většina lidí, kterým se svěřila,

S HLEDÁNÍM sexuální identity se při výchově musí OPATRNĚ, aby se nepošlapalo, co na tom „záhonku“ ROSTE PŘIROZENĚ

říkala, že „z toho ta holka vyroste“, ona si tím přestávala být čím dál méně jistá a nakonec se obrátila na odborníky, kteří se zabývají transsexualitou u dětí. „Ještě před ukončením základky se povedlo, že jsem v mužské roli mohl žít i ve škole. Byla to pro mě úleva. Samozřejmě že všechno nebylo zalité sluncem, ale ve srovnání se lží, ve které jsem žil, nešlo o nic strašného,“ říká Michal, který už na střední školu nastupoval jako kluk, což jeho situaci značně usnadnilo.

Když mu začala růst prsa a blížila se první menstruace, prošel procesem ověření diagnózy transsexuality. Následně začal brát přípravky na zpomalení vzniku pubertálních tělesných znaků. V šestnácti následovala hormonální léčba a Michal podstoupil zmenšující zákrok na prsou. V osmnácti letech mu byla odstraněna děloha a vaječníky a dokončena redukční mammaplastika. Hned poté se stal mužem i úředně.

DESETKRÁT MĚŘ, JEDNOU ŘEŽ

Když jsem na DVTV sledovala rozhovor s Julií Koubovou, která předtím byla mužem, zarazil mě její názor, že čím dřív se s proměnou začne, tím lepší: „Pro malé dítě proměna znamená jen změnu jména, účesu, a že ho rodiče a okolí budou respektovat takové, jaké je a nebudou se snažit ho lámat do předem připravených škatulek.“ Smysl mi to dalo až ve chvíli, kdy mi právě došlo, že Julie nemluví o operaci pohlaví. K té se skutečně přistupuje až v dospělosti.

Jak je ale vidět na případu Michala, lékaři už i nezletilým umějí pomoci. Od dvanácti let jim mohou podávat léky, které blokují rozvoj pubertálních tělesných změn. V šestnácti letech se přidá hormonální léčba. Právě nejméně roční hormonální léčba je také jednou z podmínek, které musí splnit žadatelé o operaci pohlaví. Navíc musí být plnoletí, užívat neutrální

Pod tlakem okolí má Ludovic snahu změnit se, tj. „být chlapcem“. Jenže to nejde...

DIAGNÓZA PORUCHY POHLAVNÍ IDENTITY V DĚTSTVÍ

PRO DÍVKY:

1. Dítě pociťuje trvalé a intenzivní utrpení v souvislosti s tím, že je děvče, a vyjádřilo touhu být chlapcem či trvá na tom, že chlapcem je.
2. Musí být přítomna některá z následujících charakteristik: Přetrvávající averze k ženským šatům a trvání na typickém mužském oblečení. Přetrvávající odmítání ženských anatomických struktur, což by mělo být doloženo jedním z následujících opakujících se tvrzení: Dívka tvrdí, že má nebo jí naroste penis. Odmítá močit vsedě. Prohlašuje, že nechce, aby jí narostly prsy a že nechce menstruuovat.
3. Dívka ještě nedosáhla puberty.
4. Porucha musí trvat nejméně šest měsíců.

jméno a ještě další rok žít v opačné roli – tedy biologická žena jako muž a obráceně.

Co se hormonální léčby v dospívání týče, je pro transgenderové lidi rozhodně menší zátěží, než kdyby ji podstoupili až po pubertě. Organismus tak totiž projde jen jednou hormonální vlnou místo toho, aby musel standardně dospět a pak teprve měnit své pohlaví. Pro pacienty je také mnohem snazší se začlenit do společnosti v novém těle, protože jsou takto přijímáni již od mladého věku, snižuje se riziko vzniku deprese, šikany, sebevražedných tendencí.

DIAGNÓZA PORUCHY POHLAVNÍ IDENTITY V DĚTSTVÍ

PRO CHLAPCE:

1. Dítě pociťuje trvalé a intenzivní utrpení v souvislosti s tím, že je chlapcem, a vyjádřilo touhu být dívkou či trvá na tom, že dívkou je.
2. Musí být přítomna jedna z následujících charakteristik: Zaujetí pro stereotypní ženské aktivity, o čemž svědčí cross-dressing či imitování ženského oděvu nebo silné přání účastnit se dívčích her a zábavy a odmítání stereotypních mužských hraček a aktivit. Přetrvávání odmítání mužských anatomických struktur, což by mělo být doloženo jedním z následujících opakujících se tvrzení: Vyroste a bude ženou. Jeho penis a varlata jsou odporná, zmizí. Bylo by lepší je nemít.
3. Chlapec ještě nedosáhl puberty.
4. Porucha musí trvat nejméně šest měsíců.

Na druhou stranu je tady riziko, že o změně vlastního pohlaví rozhoduje někdo, kdo ještě není fyzicky ani psychicky dospělý, neuvědomuje si veškeré komplikace a důsledky vlastního rozhodnutí. Chirurgický a hormonální zákrok už jsou nezvratné, takže pokud by takto přeměněný dospívající po čase „dostal rozum“, uvědomil si lépe sebe sama nebo jinak zjistil, že udělal špatné rozhodnutí, mohl by to mít fatální následky. . .

Jakémukoli hormonálnímu

či operativnímu zákroku proto musí předcházet důkladná a dlouhodobá psychologická analýza.

Mnohem hlubší a intenzivnější než ta, kterou

prodělávají dospělí zájemci o změnu pohlaví. Navíc, jak uvádí MUDr. Weiss: „Většinu prepubertálních dětí trpících poruchou pohlavní identity tvoří budoucí homosexuálové, nikoli budoucí transsexuálové – z dětí trpících poruchou pohlavní identity se tedy mnohem častěji vyvinou lidé homosexuálně orientovaní než transsexuální jedinci.“

SENZITIVNÍ SPOLEČNOST

Sama neznám ve svém okolí transsexuální dítě, což ale evidentně neznamená, že neexistují. Naopak se dá předpokládat, že dříve či později se někdo takový v mém okolí vyskytne. Lidí, kteří se nedají zařadit do škatulek muž nebo žena, totiž přibývá. Čím to vlastně je? „Ještě před sto lety bylo všechno dané, nikdo se vás neptal. Jseš ženská, tak tohle bude tvůj bezvadnej manžel, protože má pole vedle – šup, hotovo, dvanáct. Civilizační rozvoj ale přispěl k tomu, že jsme velmi senzitivní, ať už vůči sobě, dětem... I proto dnes řešíme úplně nová témata, třeba co bude mít chlapeček na sobě a jak Angelina Jolie obléká svou holčičku,“ říká Jan Jakub Zlámaný a mě napadá shrnutí: No, asi nemáme nic lepšího na práci... „No, nemáme,“ reaguje psychoterapeut, aby v zápětí dodal, „ale nechci to odsuzovat, myslím si, že senzitivita je šance, díky níž se třeba řeší i ekologie, klima, máme dětská práva, práva na ochranu zvířat... Senzitivní stadium společnosti je dobré, nicméně otázkou je, jestli se moc nerypeme v sobě. Možná bychom se měli kouknout spíš kolem sebe a zaměřit naši pozornost třeba na to, že dvě třetiny světa nejsou v senzitivním stádiu a musí řešit úplně jiné věci než kalhoty, nebo sukýnky u holčiček.“ ■